

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Այս համարով լրանում է «ՎԷՄ»-ի առաջին տարեշրջանը: Այդ առթիւ անհրաժեշտ ենք նկատում կատարել մի փոփոխիկ համարատուրքիւն: Ի՞նչ յոյսերով նախապահ ընկանք եւ ի՞նչ արդիւնքի հասանք:

Այս գործին ձեռնարկելիս, մեր առաջին խմբագրական յօդաժում, ասում էինք, թէ՛ «ՎԷՄ»-ը ծնունդ է կեանքի իրական պահանջի: Արդ՝ որքա՞ն նիշտ դուրս եկաւ մեր ենթադրութիւնը: Իրօ՞ք «ՎԷՄ»-ը ծնունդ էր կեանքի իրական պահանջի:

Այս հարցին աւելի լաւ է պատասխանեմք թւերով. առ 1 սեպտ. 1934 թ. «ՎԷՄ»-ի բաժանորդների քանակն էր. — Ֆրանսա՝ 165, Սիւրիա՝ 98, Պարսկաստան՝ 82, Հիւս. Ամերիկա՝ 62, Ռումանիա՝ 50, Հար. Ամերիկա՝ 31, Բուլգարիա՝ 26, Եգիպտոս՝ 26, Իրաք՝ 20, Կիպրոս՝ 18, Յունաստան՝ 18, Պաղեստին՝ 10, Սուդան՝ 6, Հաբեշտան՝ 6, Հնդկաստան՝ 2, Կուբա՝ 2, Զւիցերիա՝ 1, Լեհաստան՝ 1, Անգլիա՝ 1, Գերմանիա՝ 1, Անդրյորդանան՝ 1, Կոնգո՝ 1, — ընդամենը՝ 631 բաժանորդ:

Այս 631-ի վրա պետք է աւելացնել նաեւ 90 հատուկաճառ: Ասել է՝ առ 1 սեպտեմբեր «ՎԷՄ»-ի ընդհանուր սպառումն էր՝ 721, մէջը, բնականաբար, չհաշւելով մամուլին եւ աշխատակիցներին ուղարկած համարները: Ի՞նչ է ցոյց տալիս այս թիւը. իրական պահանջի հետեւանք էր «ՎԷՄ»-ի ծնունդը, թէ ոչ — թող ընթերցողը ինքը դատէ:

Նոյն քանը բնորոշում են եւ հետեւեալ տւեալները. —

«ՎԷՄ»-ի վեց համարներին աշխատակցել են՝ Ա.Արեղեան, Ռ.Արքահամեան, պրոֆ. Ն.Ադունց, Աջեան, Ն.Բաղայեան, Հ.Բալուեան, Ռ.Բերբերեան, Ա.Գիւլիսանդանեան, Դրօ, Գ.Եղիկեան, Յ.Զաւրեան, Բ.Թաշեան, Յ.Թադէոսեան, Յ.Իրազեկ, Ա.Խոնդկարեան, Զօր. Գ.Ղորղանեան, Վ.Մինայտրեան, Զ.Միրզայեան, Լ.Նաիրցի, Շ.Նարդունի, Մ.Պարսամեան, Հ.Պէրպէրեան, Ա.Զամալեան, Սամսոն, Յ.Ճ.Սիրունի, Վ.Փափագեան, Յ.Փիւրտեան եւ ուրիշներ: Այս անձներից գատ, ուրիշ շատեր եւս խոստացել են աշխատակցել եւ, յոյս ունենք, հետգիտել նիւթ կունենան «ՎԷՄ»-ի հետագայ համարներում:

Բացի այդ, խմբագրութեան տրամադրութեան տակ կան բազմա-

քիւ նամակներ, որոնք անվերապահ համակրանք են յայտնում «ՎԷՄ»-ին:

Վերջապէս, հրապարակի վրա են մամուլի արտայայտութիւնները: Հակառակ մի կարգ քերքերի դիտումնաւոր լուծեան, արտասահմանի հայ մամուլը, ընդհանրապէս, ջերմ համակրանքով ողջունեց «ՎԷՄ»-ի երեւումը եւ հետագային էլ քաջալերական խօսքերով խրախուսեց նրան:

Այն էլ ասեմք փակագծի մէջ, որ հայ մամուլը առհասարակ քիչ է զբաղւում հայերէն հրատարակութիւններով: Ոչ մի քերք չկայ, որ ունենար հայ գրականութեան նւիրած մնայուն բաժին, ուր քննադատէին կամ գովէ արձանագրւելին հայ մտքի եւ արւեստի արդիւնները: Հայ մամուլը, ինչպէս եւ հայ մտաւորականութիւնը, դժբախտաբար, քիչ է հետաքրքրւում հայերէն հրատարակութիւններով: Սա հին, բայց միշտ նոր ցաւ է, որ արձանագրեմք եւ անցնեմք:

Գալով բովանդակութեան՝ նրա գնահատութիւնն, ի հարկէ, մեզ չի պատկանում: Մենք ջանացինք «ՎԷՄ»-ը դարձնել համեմատաբար լայն շրջանների սեփականութիւն՝ մնալով միշտ գիտութեան սահմաններում: Ապագայում էլ մտադիր ենք գնալու նոյն ուղիով:

«ՎԷՄ»-ի յաջորդ տարւան համար, բացի արդէն խոստացած եւ շարունակելի աշխատութիւններից, պատրաստ կան հետեւեալ նիւթերը .-

Հայ - Հայկական բանակցութիւնները - Հ.Հ.Կառավարութեան եւ Ազգ. Պատիրակութեան 1919 թ. բանակցութեանց արձանագրութիւնները:

«Վանի վերջին օրերը» .- Հմ. Մանուկեանի յուշատետրը 1917 թ. դեպքերի մասին:

«Ատրպատականի Յեղափոխական Դէպքերը» - Արսէն խան Մի-ֆայէլեանի օրագրութիւնը:

«Աղթամարի Կռիւլը» .- Վահ. Փափագեան:

Միս. Թուրքեանի յուշերը Տրապիզոնի յեղափոխական շարժումների մասին:

Դոկտ. Կ. Փաշայեանի ինքնակենսագրութիւնը:

Մելքոն Խան եւ Պարսկաստանի ազատագրական շարժումը .- Յ. Զարեան:

«Դօրպատը որպէս Հայ մշակոյթի հնոց» .- Ա. Արեղեան:

«Հայ եւ Թիւրք Աշուղական Գրականութիւնը» .- Շ. Նարդունի:

«Լէօն իբրեւ պատմագիր» .- Դոկտ. Ա. Գասպարեան:

«Լ. Աթաբէգեանը իբրեւ բանաստեղծ» .- Ստ. Քոչարեան:

«Արամը» .- Ա. Աստուածատրեան:

«Անդրանիկը Ձանդեզուրում».- Յ. Ստեփանեան :

Բացի այդ, «Վէմ»-ի համար պատրաստում են.-

«Մեծ ճանապարհի վրա», Սամսոն - Սալմաստի շրջանի յեղա-
փոխական գործերն ու գործիչները :

«Դէպքերը Տարոն - Տուրուբերանում 1914-15/ին» - Վահան Փա-
փագեան :

«Յուշեր Բաթումի խորհրդատուի մասին» - գոր. Գ. Ղուրդա-
նեան :

«Արարատեան Դաշտը Անկախութեան Նախօրեակին» - Ա. Աստ-
լաժատրեան :

«Մահան եւ Կեանքի միջեւ» - Վ. Մինախոբեանի յուշերը 1915
ր. տարագրութեան մասին :

«Հնդկահայոց Անցեալից» - Յ. Իրագեկ :

«Զօր. Հարրորդի առաքելութիւնը դէպի Հայաստան» :

«Հայկական հարցը Ամերիկեան Մերկոյտի առջեւ» :

«Գ. Սունդուկեանց» - Յ. Զաւրեան :

«Հանդիպումներ Վահ. Տէրեանի հետ» - Ա. Խոնդկարեան :

«Մատթէոս Զարիֆեան», - Հր. Բալուեան :

«Հայ Քաղաքական Կուսակցութիւններ :

Անցնելով նիւթական կողմին՝ անհրաժեշտ ենք համարում յիշե-
ցրել մեր առաջին համարի խմբագրականի վերջին խօսքերը.- «Մենք
չենք փաշտում ասելու, որ «Վէմ»-ի նիւթական ապահովութիւնը աւ-
բողջապէս կախած է ընթերցող հասարակութեան ցոյց տալիք հե-
տաքրքրութեան, համակրանքի եւ աջակցութեան աստիճանից :
«Վէմ»-ը զուտ գաղափարական ձեռնարկ է. նրա քիչունեմում անհատ
կամ կազմակերպւած յեղափոխութեան չկան» :

Նոյնը չենք փաշտում կրկնելու եւ այսօր : «Վէմ»-ը մի տարի
ապրեց բացառապէս բաժանորդագրութիւնից ստացւած դրամով,
առանց դիմելու որեւէ մէկի օգնութեան : Նոյն ձեւով պէտք է լինի
եւ այսուհետեւ : Հետեւաբար, եթէ ընթերցողները ուզում են, որ
«Վէմ»-ը ոչ միայն ապրի, այլեւ զարգանայ, նիգ ու ջանք չպէտք է
խնայեն նրա տարածման համար :

Առաջին տարին մեզ համար եղաւ մի տեսակ փորձի շրջան, որ
ցոյց տուեց, թէ մեր սկզբնական ծրագիրը «Վէմ»-ի համարները կազ-
մելու 7-10 պրակից, այսինքն՝ 112-160 էջից՝ բաւարար չէ : Նիւթերի
առատութիւնը մի կողմից, ընթերցողների պահանջը միւս՝ անհրա-
ժեշտ են դարձնում առ նազն 10 պրակ կամ 160 էջ, ինչ որ եւ ի-
րականացրինք անցեալ տարւոյ ընթացքին : Սակայն, բաժնեգիրը ո-
րոշւած էր 7-10 եւ ոչ թէ 10 մամուլի հաշւով : Ուրիշ խօսքով, մենք

տւինք խոստացածից աւելի: Այսուհետեւ եւս նոյն ծաւալը պահելու եւ, ի հարկին, նաեւ աւելացնելու համար հարկաւոր է թեթեւ փոփոխութիւն մտցնել բաժանորդագրութեան պայմանների մէջ:

Մենք այդ անում ենք առանց մեծ վարանումի, վստահ՝ թէ բաժնեգնի փոփոխիլ յաւելումը ոչ մի անդրադարձում չունենալով ընթերցողի նիւթական վիճակի վրա՝ զգալապէս պիտի դիւրացնէ «ՎԷՄ»-ի հրատարակութեան գործը: «ՎԷՄ»-ի նոր տարւայ բաժնեգինը նշանակում է. —

Հիւս. եւ Հար. Ամերիկա, Բրիտանական Կայսրութիւն, Եգիպտոս, Պաղեստին եւ Իտալիա, տարեկան՝ 70 ֆրանք

Ռումանիա, Բուլղարիա, Յունաստան,

Սիրիա եւ Պարսկաստան՝ տարեկան՝ 50 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ , , 60 ֆրանք

Յաւելումը այնքա՛ն աննշան է, որ, համոզւած ենք, պատճառ չպիտի դառնայ բաժանորդների թւի պակասելուն: Ընթերցողներից եւ բարեկամներից սպասում ենք, որ ջանք չեն խնայի «ՎԷՄ»-ի տարածման համար: Մեր ուզածը մեծ բան չէ. վերջին հաշւով սոսկ տպարանի եւ փոստի ծախս: Գործի մտաւոր եւ բարոյական մասը եկող տարի էլ տարւելու է խմբագրութեան եւ աշխատակիցների զոհաբերութեամբ: Այս է հայ կեանքի դաժան հրամայականը, դրժբախտաբար: «ՎԷՄ»-ը ոչ առաջինն է, ոչ էլ վերջինը, անտարակոյս: ԽՄԲ.

ՍՏԱՑԻԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մալխաս. «Զարթօնք», վէպ, հատոր Ա-Ե. հրատ. «Արարատ Հրատարակչական ընկերութեան, Պոստոն, 1934:

Հրայր Ոստան «Երեւ Երգ» (արձակ փրքւած), Պէյրութ, 1934:

«Հայրենիք», ամսագիր, № 10-11:

«Բազմավէպ», № 7-8:

«Հանդէս Ամսօրեայ», № 5-6:

«Սիոն», № 7, 8, 9:

«Անահիտ», № 5-6 (յուն. — յունիս):

«Երկունք», № 3-4:

«Յորհրդային Արեւստ», № 7, յուլ.:

«Գրական Թերթ», № 18, 20:

"Prométhée" Organe de défense nationale des Peuple du Caucase. de l'Ukraine et du Turkestan. Edition Spécial, № 92, juillet, 1934, Paris.

"The London Mercury", Edited by

Sir John Squire. August

— Մէջը տպւած է Տիկ. Պերմուտու մէկ պատմաօքը՝

"Shelved", B. Barseghian.

Prof. N. Adontz, L'age et l'Origine de l'Empereur Basil I (867-886). Extrait de „Bysantion,, tom VIII. fasc. 2 (1933) et tome IX, I (1934), Bruxelles.

"Notes Armeno Byzantines", ibid. La Portée Historique de l'Oraison Funébre" de Basile I Par son fils Leon VI le Sage", Ibid.

"Les legendes de Maurice et de Constantin V, empereurs de Byzance", Extrait de l'Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientale, t. II (1933-34) Bruxelles.